

Stockholm den 27 juni 2012

Till Botkyrka kommun
Att: Gustav Fridlund
Kommunledningsförvaltningen
147 85 Tumba

KLYS synpunkter på förslaget till handlingsplan för kulturella och kreativa näringar i Stockholm

Presentation

KLYS – Konstnärliga och Litterära Yrkesutövares Samarbetsnämnd – är en samarbetsorganisation för konstnärligt yrkesverksamma inom olika konstområden. Vi företräder våra 15 medlemsorganisationer och deras yrkesgrupper i frågor av gemensamt intresse såsom upphovsrätt, kulturpolitik, trygghets- och skattesystem och yttrandefrihet. En ansenlig del av dessa är egenföretagare eller sk kombinatörer, som kombinerar enskild firma med korta anställningar som arbetstagare.

När det gäller kulturella och kreativa näringar har KLYS numera en särskild arbetsgrupp som diskuterar, bevakar och agerar i dessa frågor. KLYS arbetar också, sedan införandet av samverkansmodellen, i allt större utsträckning på regional nivå, varför vi finner det naturligt att lämna synpunkter när det gäller det aktuella förslaget till handlingsplan för kulturella och kreativa näringar i Stockholm.

Inledning

KLYS yrkesgruppers konstnärliga verksamheter utgör kärnan och basen i de kulturella och kreativa näringarna. Utan yrkesverksamma kulturskapare, inga kulturella och kreativa näringar. Därför bör villkoren för de konstnärligt yrkesverksamma ligga i fokus när satsningar görs för att främja kulturella och kreativa näringar, såväl i Stockholm som i andra regioner.

Utgångspunkten för arbetet på det här området bör enligt KLYS vara att utveckla och skapa en långsiktig och stabil kulturell infrastruktur i Stockholmsregionen. En fungerande struktur på kulturområdet är en förutsättning för att konstnärligt yrkesverksamma ska kunna verka och utvecklas inom sitt kärnområde. Exempel på viktiga verksamheter inom den kulturella infrastrukturen är kollektivverkstäder för bildkonstnärer, lokaler till rimliga hyror för fria teater- och musikgrupper, daglig träning för dansare osv. I sammanhanget kan lyftas fram aktuella satsningar på

kompetensutveckling och utbildning inom kulturområdet såsom KulturKraft Stockholm (för verksamma inom scen- och musikområdet) samt Kulturlyftet (för verksamma inom bildområdet) . Dessa båda satsningar finansieras genom EU-medel och är projektbaserade. Eftersom projekten löper ut inom ett par år behövs en strategi för hur man kan bygga vidare och permanenta dessa, för kulturområdet, mycket positiva och välbehövliga satsningar.

Villkoren för det professionella kulturlivet i Stockholm skiljer sig på flera avgörande sätt från de i övriga landet. KLYS anser att en kulturplan för Stockholm därför noga behöver belysa dessa särdrag och utgå från dem. Den största skillnaden är antalet kulturarbetare - för flera av KLYS medlemsorganisationer gäller att betydligt över hälften av alla medlemmar är verksamma här. Att Stockholm samtidigt är den största "marknaden" för kultur är också sant, men det ändrar inte omständigheten att det kan vara svårare att bli synlig och hitta sin roll och försörjning i Stockholms lokala kulturliv än på en mindre ort i landet. Konkurrensen om arbetslokaler, uppdrag, lokala stipendier, utställningsmöjligheter m m är stenhård här.

Övergripande synpunkter

Det aktuella förslaget till handlingsplan andas optimism och framtidstro när det gäller den kulturella och kreativa sektorn i Stockholm och enligt KLYS finns det mycket i handlingsplanen som är positivt. KLYS anser att det finns behov av en tydlig och välfungerande struktur för utveckling av kulturella och kreativa näringar i länet. Vi har dock en hel del synpunkter på upplägget och innehållet i handlingsplanen. Dessa synpunkter kan sammanfattas enligt nedan.

KLYS anser att:

- det är positivt att handlingsplanen lyfter fram det nya, experimentella och gränsöverskridande, men än viktigare är att utveckla den befintliga kulturella infrastrukturen som i sin tur möjliggör det nyskapande (jfr inledningen ovan)
- det regionala kulturpolitiska ansvaret, att se till att det finns en väl fungerande kulturell infrastruktur för näringarnas kärna – kulturskaparna -, saknas i handlingsplanen
- fokus för satsningen således bör läggas på att stötta kärnan i de konstnärliga och kreativa näringarna, d v s de enskilda professionella kulturskaparna
- handlingsplanens målsättningar tydligare bör kopplas till de nationella kulturpolitiska målen, t ex om konstnärlig kvalitet och förnyelse, kulturell mångfald och mångkultur samt kulturens roll som en dynamisk, utmanande och obunden kraft i samhället
- handlingsplanen bör innehålla tydligare beskrivningar om *hur* de förslagna insatserna ska genomföras och av *vem*, annars är det svårt att ta ställning till de olika insatserna i förslaget
- handlingsplanen inte får leda till uppbyggnad av en ny kostsam administrativ apparat som slukar de medel som i första hand bör gå till de konstnärliga och kreativa verksamheterna
- ansökningsförfarandena för kulturella och kreativa näringar bör vara enkla och transparenta
- handlingsplanen bör innehålla en tydligare positionering mellan professionell och icke-professionell kultur, även om dessa två naturligtvis också förutsätter varandra i ett sunt kulturellt ekosystem

- kulturskaparna bör finnas representerade på olika sätt i det regionala arbetet för att främja kulturella och kreativa näringar, t ex i styrelser, arbets- och referensgrupper samt vid uppföljning och utvärdering

BAKGRUND OCH SYFTE

På sid 5 i handlingsplanen påstås att *"dialog har förts med företag och branschföreträdare för att identifiera behov"*, det framgår dock inte av dokumentet om dessa dialoger har innefattat enskilda kulturskapare inom sektorn, vars behov kan se annorlunda ut än andra näringar på området. Det sägs vidare på sid 9 att *"Arbetet med handlingsplanen utgått ifrån en ambition att vara lyhörda för de behov som nuvarande och framväxande konstnärer, kreatörer och kulturentreprenörer i regionen idag har"*. Detta är vid närmare eftertanke en mycket svag formulering med tanke på att det är just dessa personer handlingsplanen riktar sig till. För övrigt är detta också ett av få ställen i handlingsplanen där begrepp som "konstnär" eller "kreatör" nämns. Kulturskaparna borde getts större utrymme i dokumentet.

INRIKTNING OCH MÅLSÄTTNINGAR

Här finns en ansats till att lyfta fram de kärnverksamma, kulturskaparna själva, vilket KLYS finner positivt. Vi välkomnar också att kulturella och kreativa näringar problematiseras och att det i handlingsplanen tydliggörs att sektorn består av en stor del icke vinstdrivande företag. Det är också viktigt att man ser konst och kulturverksamhet i dess experimentella form som forsknings- och utvecklingsverksamhet för de kulturella och kreativa näringarna samt att man framhåller den som grogrund för en dynamisk kulturekonomi. Vi är dock tveksamma till den återkommande tendensen att de konstnärligt verksamma ska bredda sin verksamhet istället för att ägna sig åt sin kärnverksamhet. Vår uppfattning är att en sådan breddning riskerar att tunna ut konsten och därmed försämra dess kvalitet.

K-PERSPEKTIVET OCH N-PERSPEKTIVET

KLYS anser att det finns fördelar med att dela upp kulturella och kreativa näringar i två olika perspektiv. Från KLYS vill vi särskilt understryka uppgiften inom K-perspektivet *"att skapa goda förutsättningar för kulturen att kunna fungera som samhälllig experimentverkstad som genererar nya och ofta oförutsedda idéer och utvecklingsimpulser som kan kanaliseras på många olika sätt, inte bara i form av företag, utifrån sina egna förutsättningar och utan krav på direkt ekonomisk vinning"*. Detta behov inryms bland annat inom punkten 4 i K-perspektivet, och är tillsammans med punkten 2 (som handlar om att bättre kommunicera och tillgängliggöra regionens redan breda kulturutbud) och punkten 3 (som handlar om vikten av att utveckla kulturens infrastruktur i regionen) enligt KLYS de viktigaste av de identifierade behoven för kulturella och kreativa näringar i Stockholm.

När det gäller punkten 1 som handlar om att ge förutsättningar för *alla* (vår kursivering) regionens invånare att hitta och utveckla sin potential som kreativ kulturskapare vill KLYS understryka vikten av att skilja mellan yrkesverksamma kulturskapare och sådana som inte är det. Även om den professionella kulturen och den s k amatörkulturen är ömsesidigt beroende av varandra är det samtidigt viktigt att dessa två inte blandas ihop när det gäller stödåtgärder o s v, eftersom förutsättningarna ser så olika ut.

KLYS anser att de professionella kulturskaparna bör lyftas fram explicit i K-perspektivet som en omistlig del i det ekologiska kultursystemet. Vidare skulle kompetensutveckling för de professionella kulturskaparna finnas med i detta perspektiv.

N-perspektivet ger uttryck för den instrumentella synen på kulturen som tillväxtfaktor och motor för ökad regional attraktionskraft. Det är inget fel med ett sådant perspektiv så länge konsten och kulturen också får finnas till för sin egen skull och tillåts ha ett egenvärde. Kulturen kan naturligtvis lära mycket av näringslivet, och vice versa.

Under N-perspektivet finns en formulering om platsattraktivitet som *"en plats som drar till sig och behåller talanger"*. Här kan man med fördel lägga till (efter talanger) *"och professionella kulturskapare"*. En annan intressant formulering i avsnittet som används istället för yrkesverksamma kulturskapare är *"arbetsaktiva med en konstnärlig utbildning"*. I övrigt är det bra att handlingsplanen poängterar entreprenörsviljan och den höga frekvensen att starta egna företag bland kulturskaparna och att man också nämner svårigheten för dessa företag att växa och etablera sig.

Bland behoven inom N-perspektivet vill KLYS särskilt lyfta fram etablerandet av plantskolor där kulturella och kreativa idéer kan få stadga och växa till sig samt stöd till nyetablerade innovativa och kulturella företag.

INSATSER OCH LEDARSKAP

När det gäller de insatser som föreslås i handlingsplanen hade det varit lättare för KLYS att ta ställning till dem om det hade framgått tydligare *hur* de ska genomföras och av *vilken* aktör/huvudman. De verksamheter som lyfts fram som utgångspunkter för insatserna såsom KulturDirekt, Innovativ Kultur och Transit kulturinkubator är alla positiva initiativ, men innan man i sammanhanget bygger vidare på dessa bör de utvärderas, särskilt när det gäller i vilken utsträckning de verkligen innebär stöd till yrkesverksamma kulturskapare.

När det gäller de enskilda insatserna kan sägas att vi välkomnar en utveckling av en gemensam bred regional kommunikationsplattform i enlighet med insats 1. Vi ställer oss också principiellt positiva till insats 2 om ett regionalt resurscentrum/fond för utveckling av innovativa kulturprojekt.

Vidare är KLYS mycket intresserad av stöd till nyetablerade innovativa företag på kulturområdet och anser att insats 5, om att utveckla en utvidgad regional inkubatorverksamhet för kreativa entreprenörer, ligger i linje med de behov som finns. I ett sådant stöd bör bl a ingå utbildning om hur man driver eget företag inklusive skatteregler, trygghetssystem och upphovsrätt, kunskaper som är grundläggande för att kunna överleva som egenföretagare på kulturområdet.

När det gäller insats 9 angående samordning och vidareutveckling vill KLYS understryka att de konstnärligt yrkesverksamma är självklara aktörer i sammanhanget. Kulturskaparna vill hjälpa till att skapa förutsättningar för ett bättre kulturliv i Stockholmsregionen och bör finnas i den regionala ledningsfunktion som föreslås formeras under denna punkt.

Flera av de övriga insatserna kan säkerligen också bidra i positiv riktning för att främja de kulturella och kreativa näringarna, även om många av dem framstår som ganska resurskrävande. Det är viktigt att de ekonomiska resurser som satsas på området verkligen går till de kulturella och kreativa verksamheterna och inte fastnar i en stor, tungrodd administrativ struktur.

För KLYS

Anna Söderbäck
Ordförande KLYS

Ulrica Källén Lörelius
Förbundssekreterare/jurist KLYS